

**ТАКТИКИ І СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ
НАПРЯМ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ О.М. БАНДУРКИ ТА О.М. ЛИТВИНОВА:
ДУХОВНО-ЦІННІСНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ**

**TACTICS AND STRATEGIES ANTI-CRIME AS PROSPECTIVE DIRECTION
SCIENTIFIC RESEARCH O. BANDURKA AND O. LYTVYNOV:
SPIRITUAL-VALUE ASPECTS OF THE PROBLEM**

**Ковальов І.В., к.військ.н., доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Національна академія Національної гвардії України**

**Сокурєнко В.В, к.ю.н.,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ**

**Гладкова Є.О., д.ю.н., старший дослідник,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем
психологічного забезпечення правоохоронної діяльності
Харківський національний університет внутрішніх справ**

**Шатрава С.О., д.ю.н., професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування
Харківський національний університет внутрішніх справ**

**Кріцак І.В., к.ю.н.,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування
Харківський національний університет внутрішніх справ**

Метою наукової статті є актуалізація наукових позицій видатних українських вчених, які зробили значний внесок у розвиток вітчизняної науки, а саме О.М. Бандурки та О.М. Литвинова. Авторська монографія «Стратегія і тактика протидії злочинності» (2012) нині, в умовах російсько-української війни, потребує особливого переосмислення, коли активно розробляється новий напрям наукових досліджень – кримінологія війни (воєнна кримінологія, військова кримінологія) кримінологія. Вказані концепти (тренди) наукових досліджень в умовах сьогодення є особливо важливими для військових структур, правоохоронних органів та широкого загалу. Стратегії й тактики профілактики злочинності, що запропоновані вченими можуть застосовуватися до найрізноманітніших галузей наукових знань. Як відомо, бій можна виграти тактично (задовольнивши тимчасове, ситуативне начало), а стратегію загалом – програти, чи, застосовуючи різні маневри, досягати щоразу нових перемог у різноманітних напрямках. Таким чином вдається примножувати таланти (дари), дані Богом кожній людині, які можна щоразу використовувати для слави Божої (Притча про таланти. Мф. 25, 114–30). Слід відзначити, що все життя людини і суспільства протікає крізь призму тактик і стратегій, і вміле їхнє використання призводить до перемог, нових успіхів і звершень або до поразок. Для кожного важливо бути вмілим стратегом і тактиком (при цьому варто пам'ятати про такт, тактовність, здатність підібрати слова у потрібний час), щоб виграти поєдинок – словесний чи військовий. Неабияке значення у цих процесах відіграє загальна начитаність, здібності від природи чи самовідреченість у станах благочестивості, щоб досягти поставлених цілей. При написанні наукових праць важливо використовувати міждисциплінарний метод наукових досліджень: задіювати різноманітні грані протидії злочинності (психологічні, духовно-ціннісні, професійні) заради актуалізації та вирішення багатьох проблем сьогодення, ефективної профілактики (боротьби) зі злочинністю, забезпечення публічного порядку та безпеки в державі, що є ключовим на внутрішньому фронті, щоб добре тримати оборону на передовій.

Ключові слова: тактики і стратегії, протидія (профілактика) злочинності, кримінологія війни, кримінологія, науково-дослідна діяльність, духовно-ціннісні (культурні, біблійні) начала, програмування механізмів, методів профілактики злочинів.

The purpose of the scientific article is actualization of scientific positions outstanding ukrainian scientists, who have made significant contributions in the development of domestic science, namely O. M. Bandurka and O. M. Lytvynov. Author's monograph «Strategy and tactics of combating crime» (2012) now, in the conditions of the russian-ukrainian war, needs special rethinking, when actively developed a new direction of scientific research – criminology of war (military criminology) criminoteology. The specified concepts (trends) scientific research in today's conditions there is especially important for military structures, law enforcement agencies and the general public. Crime prevention strategies and tactics, that are proposed by scientists may be applicable to the most diverse branches of scientific knowledge. As you know, the battle can be won tactically (having satisfied the temporary, situational principle), and the strategy in general is to lose, or, using various maneuvers, achieve new victories every time on various fronts. This way it will succeed multiply talents (gifts), given by God to every person, which can be used every time for the glory of God (Parable of the talents. Mt. 25, 114–30). It should be noted that the whole life of man and society flows through the prism of tactics and strategies, and skillful use of them leads to victories new successes and achievements or to defeats. It is important for everyone to be a skilled strategist and tactician (at the same time it is worth remembering about tact, the ability to choose words at the right time), to win the match – verbal or military. Considerable importance in these processes general literacy plays a role, abilities from nature or self-denial in states of piety, to achieve the set goals. When writing scientific works it is important to use interdisciplinary method of scientific research: use various aspects of combating crime (psychological, spiritual-value, professional) sake updating and solving many problems today, effective prevention (fight) against crime, ensuring public order and security in the state, which is key on the domestic front, to keep the defense well on the front line.

Key words: tactics and strategies, combating (prevention) of crime, criminology of war, criminology, research activity, spiritual and valuable (cultural, biblical) principles, programming of mechanisms, methods of crime prevention.

Науково-дослідна лабораторія чи взагалі будь-яка діяльність вченого подібна операційній – лише не тілесній, а словесній. Тут здійснюється оперативне начало завдяки слову: «В начале было Слово, и Слово было у Бога, и Слово было Бог» (Іоанна 1:1). Наче скальпелем, вчений оперує з допомогою натхнення, самовідречення, внутрішнього стану душі, подвигів, які вдалось пронести крізь усе життя; відректись від широкого, згубного шляху світу цього, який веде до погибелі, а не осягнення Небесного. Не можна забувати про першопричину буття, Бога, який допомагає людині не втратити орієнтир у житті, вибудувати необхідні грані словесного заради вічного.

Іван Кріцак

Відсоток розкриття кримінальних правопорушень залишається досить важливим показником, від якого складно відмовитися при здійсненні оцінки діяльності органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю. Можливо, в майбутньому і варто відмовитися від використання загального показника розкриття злочинів, а використовувати лише диференційований підхід в оцінці діяльності, з огляду на відсоток розкриття за окремими видами злочинів. Звичайно ж, необхідні дослідження даних проблем, адже вони досить складні й потребують спеціального розгляду. Останніми десятиліттями протидія злочинності та боротьба з нею помітно ослабли, наслідком чого стало загострення її кількісних і якісних характеристик. Незважаючи на це, «правозахисниками» впроваджується в суспільну свідомість думка про наступ держави на права і свободи громадян і про необхідність подальшого обмеження застосування будь-яких примусових заходів. При цьому зовсім необґрунтовано робляться посилання на правозастосовну практику закордонних країн. Не знаючи справжнього стану справ представники громадськості, ЗМІ, ліберальна інтелігенція в багеті зустрічають будь-які пропозиції щодо посилення законодавчого тиску та впорядкування правозастосовної практики. Аналіз справжнього стану боротьби зі злочинністю показує, що механізм кримінальної юстиції працює за принципом «лійки». Зіставляючи кількість скарг і заяв про злочини і кількість притягнутих до відповідальності осіб, можна констатувати, що 60% злочинців взагалі залишаються безкарними [1, с. 22].

Розробляючи нові стратегії й тактики протидії злочинності вчені задаються питаннями:

- наскільки актуальна в даний момент проблема протидії злочинності;
- в чому полягають особливості і які основні тенденції розвитку злочинності;
- які цілі і задачі держави і суспільства у сфері протидії злочинності;
- які результати діяльності з протидії злочинності очікуються;
- які основні напрями досягнення бажаних результатів протидії злочинності.

При цьому кримінологічна стратегія включає:

- характеристику зовнішніх і внутрішніх загроз від злочинності;
- визначення критеріїв і показників, що характеризують криміногенну обстановку і її стан, рівень безпеки, що забезпечує надійний захист життєво важливих інтересів громадян;
- механізм забезпечення діяльності з протидії злочинності шляхом застосування всіма державними і суспільними інститутами правових, економічних, адміністративних, політичних і інших заходів кримінологічного впливу [1, с. 56].

З урахуванням сучасних реалій необхідно звернути особливу увагу на міжнародний аспект протидії злочинності і розробку адекватних заходів боротьби з нею. Загальновідомим фактом стало те, що глобалізація економічних і соціокультурних зв'язків спричинила інтернаціоналізацію злочинності [1, с. 57]. В. В. Лунєєв, зауважує, що «після глобальної військової загрози над людством висять

дві інші – екологічна та кримінальна» [2, с. 473]. Більше того, інтернаціоналізація зв'язків держав викликає зростаючу рухливість порогу дозволеного, злиття культурних моделей і цінностей різних країн і, як наслідок, відбувається процес денаціоналізації культури населення країни, позбавлення його власних етичних і культурних коренів, засвоєння навиків кримінальної квазікультури. Така еволюція тим більше тривожна, адже бурхливий ріст злочинності сам по собі має деструктивний ефект, створюючи «культурне затьмарення» частини суспільства у разі контакту. Дані проблеми можуть бути вирішені лише впродовж достатньо тривалого періоду і лише завдяки цілеспрямованим і злагодженим зусиллям всіх гілок влади та інститутів громадянського суспільства. Спрямованість цієї діяльності повинна регламентуватися стрункою системою законодавчого базису у сфері протидії злочинності [1, с. 57].

Головна мета протидії злочинності полягає у комплексному забезпеченні безпеки і надійного захисту охоронюваних цінностей і благ від злочинних посягань на конституційні права і свободи громадян, політичні, економічні та соціальні інститути громадянського суспільства, матеріальні і духовні надбання Українського народу, територіальну цілісність, незалежність і суверенітет країни. Завданнями протидії злочинності є: обмеження дії криміногенних факторів та чинників самодетермінації злочинності з метою забезпечення поступової трансформації соціальної системи до сучасних соціально-економічних світових реалій; досягнення необхідної цілеспрямованості і комплексності протидії злочинності; забезпечення єдності дій усіх суб'єктів протидії злочинності; широке залучення до протидії злочинності державних органів та інститутів громадянського суспільства; забезпечення пріоритетного характеру застосування засобів, не пов'язаних з примусом, карою або іншими обмеженнями, які ґрунтуються на переконанні та громадянській свідомості [1, с. 58].

Правоохоронні органи повинні методично нарощувати зусилля в боротьбі зі злочинністю, особливо її організованими та професійними формами, встановити контроль над тими сферами життєдіяльності, куди проникли або намагаються проникнути її представники. Визначальними напрямами при цьому повинні бути:

- порушення організаційних структур злочинності (основний спосіб – вилучення лідерів та активних членів шляхом притягнення їх до кримінальної відповідальності за конкретні злочини), що дозволить більш ефективно проводити роботу щодо роз'єднання злочинного середовища;
- підірив фінансової бази злочинності шляхом перекриття каналів незаконного збагачення, а також вилучення отриманих злочинним шляхом доходів із застосуванням відповідних механізмів;
- усунення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів, у тому числі шляхом проведення комплексних багатопрофільних заходів, скоординованих з іншими суб'єктами протидії злочинності. Державою повинні бути ухвалені та реалізовані спеціальні програми, які включатимуть не лише заходи правоохоронної спрямованості, але й зміни духовно-морального і соціально-психологічного клімату в країні [1, с. 59].

Особливе значення на цьому етапі матиме подальше удосконалення системи правового і морального виховання

населення на гуманістичних і патріотичних засадах, а також розробка і впровадження у практичну діяльність процедур попередження злочинності, особливо профілактики злочинів та інших правопорушень. В літературі справедливо наголошується: «Процедури є необхідними у багатьох відношеннях: для досягнення одноманітності діяльності правоохоронних органів в проведенні державної політики; для забезпечення законності при їх функціонуванні, включаючи захист прав і законних інтересів громадян, що стикнулися з юридичною системою; для застосування найефективніших методів і прийомів здійснення судочинства і запобігання можливих помилок; для створення необхідних умов громадянам при зверненні в суд та інші правоохоронні органи – умов, які були б стабільні, надійні і незмінні, незалежно від того, який конкретно суддя, прокурор або слідчий виконуватиме свої функції» [3, с. 72].

Будь-які стратегічні зміни в кримінальному законодавстві і в інших галузях права кримінального циклу повинні бути кримінологічно обгрунтовані; при цьому передбачається ретельне врахування виявлених і прогнозованих тенденцій злочинності, її структури, нових видів злочинів, змін контингенту злочинців тощо. Протидія злочинності повинна ґрунтуватися на чіткому і ясному розумінні того, яких змін в її стані, структурі і динаміці можна буде добитися, удосконалюючи відповідні інститути і норми. Звідси стає зрозумілою та роль, яку відіграє вивчення кримінологічної практики і соціальної дійсності для формування і реалізації кримінологічної стратегії та механізму протидії злочинності. Отже, формування і реалізація кримінологічної стратегії мають вагомe значення для теорії і практики протидії злочинності, адже в ній знаходить своє вираження політична воля суспільства, у формі політико-правових ідей де втілюються основні засади організації і здійснення відповідної діяльності, визначаються пріоритети її гуманітарної, економічної і правозастосовної основи, створюються передумови для формування адекватних механізмів реалізації правоохоронного потенціалу та запровадження новітніх підходів з метою оптимізації та підвищення ефективності функціонування системи, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Основна ідея, яка втілена в наукове розуміння кримінологічної стратегії – це той компас, що допомагає знайти єдино вірний шлях до вироблення науково обгрунтованих, раціональних рішень у сфері протидії злочинності [1, с. 61–62].

Основними завданнями протидії злочинності є:

- утримання злочинності на визначеному рівні;
- усунення, нейтралізація та мінімізація дії детермінант злочинності;
- протидія найнебезпечнішим способам задоволення потреб та інтересів, які унеможливають задоволення потреб та інтересів інших осіб;
- захист прав і свобод громадян від злочинних посягань;
- сприяння зміцненню у суспільстві атмосфери стабільності та злагоженості;
- контроль за існуючим злочинним середовищем з метою обмеження його продуцентів;
- обмеження дії негативних явищ та процесів, пов'язаних зі злочинністю;
- створення необхідних організаційних умов для існування дієвого взаємозв'язку між загальною організацією боротьби зі злочинністю та правоохоронною діяльністю;
- мобілізація усіх позитивних сил суспільства на боротьбу зі злочинами, сприяння формуванню у суспільстві атмосфери нетерпимості до злочинної поведінки тощо.

Завдання протидії злочинності на найзагальнішому соціальному рівні диференціюються за ступенем їх відносної важливості, з тим, щоб пріоритетними були головні завдання, оскільки переважно з їх вирішенням пов'язана ефективність кримінологічної практики. З урахуванням цього головними завдання у сфері протидії злочинності є:

- забезпечення переходу на якісно новий ступінь протидії злочинності, що відповідає сучасним соціально-економічним реаліям;

- досягнення необхідної цілеспрямованості і комплексності протидії злочинності;

- забезпечення єдності дій всіх суб'єктів протидії злочинності;

- широке залучення в діяльність державних органів та інститутів громадянського суспільства;

- забезпечення паритету у застосуванні заходів переконання і примусу [1, с. 68].

Програмування у сфері протидії злочинності відноситься до алгоритмізованих методів, що застосовуються для вирішення відповідних завдань і забезпечення комплексної антикриміногенної дії. При цьому програмні документи, які містять перелік заходів впливу на злочинність та супутні їй явища, є за природою розпорядчими актами, адже їх поява об'єктивно обумовлена необхідністю задоволення певних суспільних потреб, вони адресовані широкому колу суб'єктів, не конкретизовані та не мають казуального характеру. Крім того, вони виражаються у письмово-документальній формі, мають об'єктивний і владний характер, виступають як юридичні документи (тобто сприяють налагодженню, існуванню або зникненню певних суспільних відносин), видаються на виконання норм законів (тобто мають піднормативний характер) [4, с. 33–34].

Говорячи за програми протидії злочинності слід зазначити, що упорядники з року в рік припускаються низки системних помилок, які призводять до суттєвого зниження якості підготовлених документів. Зокрема:

- не забезпечується концептуальна єдність стратегічних і тактичних аспектів протидії злочинності. Розробники програм, як правило, обмежуються лише констатацією мети і завдань, оминаючи при цьому аналіз змісту проблеми і обгрунтування необхідності її вирішення програмними методами;

- відсутній прогноз розвитку кримінальної ситуації в країні та оцінка ефективності раніше вжитих запобіжних заходів. Наведені у загальних частинах програм «аналізи» не мають жодного відношення до документів, адже присвячені лише окремим фактам протиправної діяльності, є фрагментарними та малоінформативними за суттю. Наведені в них дані також виглядають доволі сумнівними, адже вести мову про реальне зменшення кількості злочинів принаймні некоректно;

- критично низькою є ресурсна забезпеченість запобіжних заходів, а параметри розподілу фінансових ресурсів є не прозорими та заплутаними;

- підготовлені проекти, як правило, ніколи реально не були обговорені фахівцями та попередньо доведені до відома громадськості;

- передбаченими заходами не забезпечується підготовка і підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, що здійснюють боротьбу з найнебезпечнішими або новими видами злочинів;

- не визначається питання щодо здійснення етапного контролю за ходом реалізації програм загалом або окремих їх розділів. В самій системі заходів не закладається механізми визначення ефективності реалізації програмних заходів, а також можливість корегування програм в процесі їх реалізації [1, с. С. 99–100].

Можна погодитись з позицією С. М. Іншакова, що до основних негативних механізмів, що перешкоджають ефективній реалізації програм протидії злочинності, можуть бути віднесені такі:

- поширеність корупційних схем взаємодії між громадянами;

- феномен паралельних владних структур;

- феномен регіонів практично всеосяжної кримінальної латентності (витиснення права і правовідносин у рам-

ках регіону і підміна права альтернативною системою нормативного регулювання);

- вибірковість правосуддя, феномен недоторканності окремих категорій громадян;

- низький рівень виявлення та розкриття злочинів, обумовлений недоліками матеріального і кадрового забезпечення правоохоронних органів, а також корупцією;

- приховування злочинів від реєстрації з боку державних органів, обумовлене як хибним розумінням інтересів служби, так і зловживанням посадовими повноваженнями;

- порушення законів при проведенні дізнання і слідства (катування, фальсифікації доказів, притягнення до кримінальної відповідальності завідомо невинних осіб, незаконне звільнення від кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні злочинів);

- корупційне заперечення правосуддя;

- здійснені перекручування режиму виконання кримінальних покарань у місцях позбавлення волі як убік його посилення (знущання над окремими категоріями засуджених), так і убік його нейтралізації (на корупційній основі) [5, с. 315–316].

Кримінологічна інформація, пов'язана зі злочинністю, складається з інших функціональних елементів, які відображають велику кількість різних моментів, що мають пряме або непряме відношення до основної діяльності об'єкта. Вона, як правило, складається таких елементів:

- економічна і фінансова інформація;

- відомості про можливості об'єкта в технічному відношенні;

- національно-географічні відомості;

- соціологічна інформація про кадровий склад працюючих на об'єкті;

- політична інформація, включаючи відомості про можливості владних і правоохоронних органів, приватних служб безпеки на території (об'єкті);

- інша інформація про злочинність (наприклад, тип злочинності, питома вага різних злочинів, рівень впливості й форми впливу організованої злочинності, наявність підконтрольних підприємств, інтенсивність вивозу наркотичних засобів) [1, с. 123–124].

Вивчення злочину вимагає встановлення всього кола структурних зв'язків не лише соціально-правового характеру, але й соціально-політичного, економічного, організаційного, психологічного, морального та іншого порядку. Завдання розслідування, у ході якого виявляються й усуваються обставини, що сприяли вчиненню злочину, включають і виявлення інших антигромадських проявів, пов'язаних з фактом вчинення злочину. Така постановка питань впливає із принципів законності, активності, наступальності правозастосовної практики. Лише в умовах найсуворішого дотримання законності, соціальної справедливості й відповідальності повною мірою проявляється соціальна цінність, ефективність засобів і методів профілактики злочинів. Профілактика злочинів значною мірою використовує загальні й спеціальні (окремі) методи дослідження, розроблені іншими науками. До окремих методів дослідження можна віднести: – спостереження, у тому числі інтроспекцію, перевтілення; – вимірювання, опис, фіксування технічними засобами; – експеримент; – моделювання; – соціологічні й психологічні методи: біографічний метод і узагальнення незалежних характеристик; співбесіда, інтерв'ювання; анкетування; аналіз і узагальнення практичного досвіду поліцейських структур, прокуратури, суду, громадських організацій, покликаних вести боротьбу зі злочинністю; – аналіз документів і статистичної звітності поліцейських структур, прокуратури, суду; – використання літератури, засобів масової інформації (театр, кіно, преса, радіо, телебачення, фото, правова реклама). Спостереження є найпоширенішим методом дослідження в системі профілактики злочинів. Наприклад, у ході огляду місця

події виявляються зовнішні ознаки обставин, що сприяли вчиненню злочину. Безпосереднє спостереження в ході огляду дозволяє виявити і закріпити докази планомірно, у невідповідній послідовності. На всіх стадіях огляду застосовуються науково-технічні засоби фіксації відповідних фактів. Збирання інформації про причини та умови злочинів шляхом аналізу спостережуваних явищ (зовнішні, об'єктивні прояви), що стосуються окремого факту або групи злочинів, відбувається в умовах розслідування, а застосування науково-технічних засобів значно розширює межі спостережуваного [1, с. 186–187]. Досить актуальною є запропонована І. І. Івановим класифікація методів профілактики злочинів:

- методи запобігання замислюваним і підготовлюваним злочинам; – методи своєчасного виявлення злочинів та інших об'єктів профілактичного впливу, виявлення та ініціювання ситуацій профілактичного характеру; – методи швидкого, повного розкриття і якісного розслідування вчинених злочинів; – методи припинення конкретної злочинної діяльності й ліквідації її небезпечних наслідків; – методи виявлення та усунення в процесі розслідування обставин, що сприяють вчиненню та приховуванню злочинів, подолання будь-яких форм протидії розслідуванню [6, с. 240].

Загалом, аксіомою є організаційно-управлінська природа і сутність системи протидії злочинності. Крім того, останнім часом дедалі більше кажуть не лише про системно-структурні закономірності функціонування протидії злочинності, а про те, що тут наявні синергетичні зв'язки та закономірності, що зумовлюють появу нелінійних взаємозалежностей. Яскравим прикладом цього є взаємозалежність між протидією злочинності та самою злочинністю. І це справді так, адже протидія злочинності – продукт унікального симбіозу державного механізму (суспільного устрою) і злочинності (множинності проявів деструкції). Існує думка, що лише невелика частина злочинів є такими по суті. Переважна більшість з них визнавалися такими ще за біблійних часів і залишаються кримінально караними зараз. Натомість, переважна більшість діянь стають злочинними в результаті тривалого процесу надання оцінки діям. Держава і влада зобов'язані приборкувати злочинність, яка в іншому разі може поставити хрест на їхньому існуванні. Але ж вони зацікавлені у злочинності, адже це постійний привід для мобілізації ресурсів, можливість призначати «винних» у власних прорахунках, надійний спосіб вивільнення зайвої енергії і т. д. Врешті-решт, саме під неї можна з легкістю нарощувати бюджети правоохоронних органів, оснащувати їх, і не біда, що насправді вони виявляються не спроможними боротись саме зі злочинністю, натомість карально-репресивні функції даються набагато легше. Так само і злочинність у своїй першооснові має багато соціальних коренів. Не є секретом, що доволі вагома частка злочинів вчиняються з мотивів явної неповаги до суспільства, схильності до деструктивної поведінки, інших форм руйнації. Для злочинного співтовариства існування ворога у вигляді держави і влади також є необхідним атрибутом субкультури. Протиставлення себе легітимному суспільству та формування власного злочинного співтовариства, побудованого на інших ідейних принципах, є головним орієнтиром обрання відповідного вектору поведінки. Крім того, злочинність постійно мімікрує, зазнаючи впливу з боку держави та її правоохоронних органів. Таким чином, вона трансформується під певні умови існування. Також не слід забувати, що іноді держава власноруч сприяє формуванню нових тенденцій злочинності. Так було в 30-ті роки минулого століття, коли для управління лагерною імперією було створено касту «злочинців у законі», в 70-ті роки – коли відбулось злиття «цеховиків» і бандитів, в 90-ті роки – на фоні масштабної приватизації та захоплення власності, що не мало аналогів в історії [1, с. 295–296].

Висновки. Вчені О. М. Бандурка та О. М. Литвинов у результаті активної наукової діяльності, працьовитості, професіоналізму і людяності у своїй монографії наглядно засвідчили засвоєння найкращих якостей (властивостей) тактик і стратегій мислення, послідовності дій, які можуть бути притаманними особистості енциклопедиста. Тут прихована і широта знань, і висока повага до старших (вчителів, наставників), і глибина мисленневих процесів, що сприяє новим здобуткам і перемогам. Вважаємо, що питання стратегій і тактик є тим інструментарієм, який повинен добре укорінитися у свідомості кожного, щоб здобути перемогу на будь-якому фронті. В умовах нинішньої війни треба згадати про духовно-ціннісне начало і парадигму багатьох процесів, прагнення благочестивості людських відносин у спрямованості благородності, ведення високодуховного життя, коли поряд із професіоналізмом використовується піст і молитва, невидимі зовні подвиги, які з кожним днем відкривають нові можливості людини. Важливо лише прислухатись до власного серця і душі, голосу совісті, виявити справжні смисли духовного, щоб чинити (жити) згідно з Заповідями Божими.

Особливої уваги заслуговує метод науково-практичного інтерв'ювання, коли видатні теоретики і практики видають серії інтерв'ю, присвячені найрізноманітнішим темам і суспільно значущим проблемам, що мають великий вплив на маси, органи місцевого самоврядування тощо. Також у цих процесах неабияке значення має створення відповідних науково-дослідних центрів на місцях (безпосередньо у практичних підрозділах), де кожен день унаслідок плідної взаємодії теоретиків і практиків існує можливість продукування якісних наукових праць. Звідси, перспективою майбутнього у кожному кримінальному провадженні повинна стати кримінологічна характеристика, ситуації, обставини, особистість злочинця тощо.

Важливим є питання забезпечення публічного порядку та безпеки у державі на її внутрішньому фронті. Нестабільність внутрішньої ситуації зумовлена зокрема й обставиною виявлення колабораційної (підривної) діяльності у храмах. А як відомо з церковної історії, релігійні війни, нові христові походи, зіштовхнення християнства та ісламу (так званий хрислам), православ'я і католицизму є найстрашнішими у світі, адже зачіпається найдорогоцініше – свобода совісті, релігійна свобода. Звідси, вимагається мудра, виважена політика управлінців держави, щоб не розбухати внутрішній фронт, який може бути завадою у перемозі над ворогом у російсько-українській війні.

Здавалося, ми відмовились від показників статистичної звітності і перейшли на нову парадигму оцінки професійної діяльності – довіру громадськості. Однак, знову ж таки, довіра вимірюється кількісно-якісними показниками. Латентна злочинність у нашій державі продовжує займати передові щаблі, саме тому важливим є належне забезпечення публічного порядку та публічної безпеки у державі (йдеться про так званий внутрішній фронт під протекцією Міністерства внутрішніх справ). В умовах нормального стану надмірна присутність військових формувань (поліція, національна гвардія, різного роду громадські формування) на вулиці також насторожує, свідчить про силовий (каральний) підхід, тому будь-які правоохоронні структури, наприклад, завдяки тотальному впровадженню відеоспостереження, повинні працювати у режимі першої необхідності, тобто приходити туди, де найбільше їх потребують. Якщо говорити про наступальну позицію на злочинність, то правоохоронні структури повинні з'являтися там, де їх найменше чекають. Безперечно, в цих процесах велике значення має дипломатичний корпус, вміння вибудувати зовнішні та внутрішні відносини на засадах розумності політик (соціальної, економічної, правової, кримінологічної), врахування факторів і ризиків, умов і викликів кожного дня, щоб не зайти у крайнощі людських відносин, результатом чого є виникнення громадських протистоянь та війн.

Здавалося, ми відмовились від показників статистичної звітності і перейшли на нову парадигму оцінки професійної діяльності – довіру громадськості. Однак, знову ж таки, довіра вимірюється кількісно-якісними показниками. Латентна злочинність у нашій державі продовжує займати передові щаблі, саме тому важливим є належне забезпечення публічного порядку та публічної безпеки у державі (йдеться про так званий внутрішній фронт під протекцією Міністерства внутрішніх справ). В умовах нормального стану надмірна присутність військових формувань (поліція, національна гвардія, різного роду громадські формування) на вулиці також насторожує, свідчить про силовий (каральний) підхід, тому будь-які правоохоронні структури, наприклад, завдяки тотальному впровадженню відеоспостереження, повинні працювати у режимі першої необхідності, тобто приходити туди, де найбільше їх потребують. Якщо говорити про наступальну позицію на злочинність, то правоохоронні структури повинні з'являтися там, де їх найменше чекають. Безперечно, в цих процесах велике значення має дипломатичний корпус, вміння вибудувати зовнішні та внутрішні відносини на засадах розумності політик (соціальної, економічної, правової, кримінологічної), врахування факторів і ризиків, умов і викликів кожного дня, щоб не зайти у крайнощі людських відносин, результатом чого є виникнення громадських протистоянь та війн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. Х. : Золота миля, 2012. 318 с.
2. Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции. Предисловие академика РАН В. Н. Кудрявцева / В. В. Лунеев. М. : НОРМА, 1999.
3. Кудрявцев В. Н. Стратегии борьбы с преступностью / 2-е изд. испр. и доп. / В. Н. Кудрявцев. М. : Наука, 2005.
4. Ключев М. М. Функціональна та процедурна характеристики програмування протидії злочинності. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 32.
5. Иншаков С. М. Парадигма криминологии и уголовная политика. *Российский криминологический взгляд*. 2009. № 3.
6. Иванов И. И. Криминологическая превенция: комплексное исследование генезиса, состояния, перспектив : дисс. ... докт. юрид. наук / И. И. Иванов. М., 2004.